

elo

etera

ILMARINEN

KEVA

SAK

Terveystalo

Työterveyslaitos

VARMA

VERITAS
ELÄKEVAKUUTUS

Tekemättömän työn vuosikatsaus 2016

Yhteenveto tuloksista

16.11.2016

Tekemättömän työn vuosikatsaus 2016

Yhteenveto yritysaineiston tuloksista

Tutkimuksen tarkoitus

Tekemättömän työn vuosikatsaus on jatkoa vuosina 2010, 2011, 2012, 2014 ja 2015 toteutetuille vertailututkimuksille, joiden tavoitteena on ollut selvittää Suomessa toimivien organisaatioiden henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaoloista, työkyvyttömyyseläkkeistä ja lakisääteisestä tapaturmavakuuttamisesta aiheutuneet suorat kustannukset sekä panostukset työterveyshuoltopalveluihin. Tämänkertaisen vuosikatsauksen puitteissa tarkasteltiin vuosia 2008-2015.

Vuoden 2016 tutkimuksen toteuttivat yhteistyössä Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Työterveyslaitos, Terveystalo, tilintarkastusyhteisö PwC, eläkevakuuttajat Elo, Etera, Ilmarinen, Keva, Varma ja Veritas sekä vahinkovakuutusyhtiö If. Tässä raportissa esitettävä tutkimustulos perustuu yhteensä 208 organisaation aineistoon. Nämä työyhteisöt työllistävät yhteensä n. 152 000 henkilötyövuotta. Vuoden 2015 tiedot on kerätty 76 organisaatiosta, jotka työllistävät n. 46 000 henkilötyövuotta. Kyseisten organisaatioiden toimialat vaihtelevat raskaasta teollisuudesta palvelualoihin ja asiantuntijaorganisaatioihin. Kokoluokaltaan organisaatiot ovat suuria ja keskisuuria. Taulukossa 1 tutkimusaineisto on ryhmitelty pääryhmiin riippuen henkilöstörakenteesta. Toimihenkilövaltaisiin organisaatioihin on toimihenkilövaltaisten yritysten lisäksi laskettu selvitykseen osallistuneet valtion organisaatiot ja yliopistot (N=6). Tässä raportissa esitetään myös tähän jaotteluun perustuvia tuloksia.

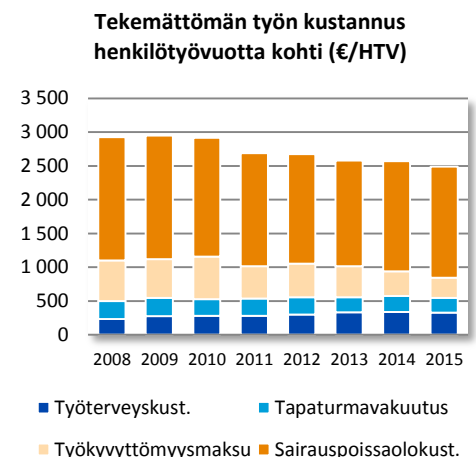
	2015		Kaikki vuodet	
	Organisaatiot	Henkilötyövuodet	Organisaatiot	Henkilötyövuodet
Työntekijävaltaiset organisaatiot	62	41 300	160	121 500
Toimihenkilövaltaiset organisaatiot	14	4 300	48	30 400
Yhteensä	76	45 600	208	151 900

Taulukko 1. Tutkimusaineisto

Tutkimustiedot on kerätty suoraan organisaatioista sekä tapaturmavakuutus- ja eläkevakuutusyhtiöistä. Aineiston keräys- ja analysointimenetelmä perustuu PwC:n varmentamaan Terveystalo Kustannusanalyysiin. Tämän yhteenvetoraportin lisäksi kaikille osallistuneille organisaatioille raportoidaan omat organisaatiokohtaiset tulokset ja tulosten vertailut omaan toimialaan nähden. Lisäksi tuloksia, niiden taustatekijöitä ja toimintasuosituksia käydään läpi organisaatiokohtaisissa raportointitilaisuuksissa.

Tekemättömän työn kustannukset

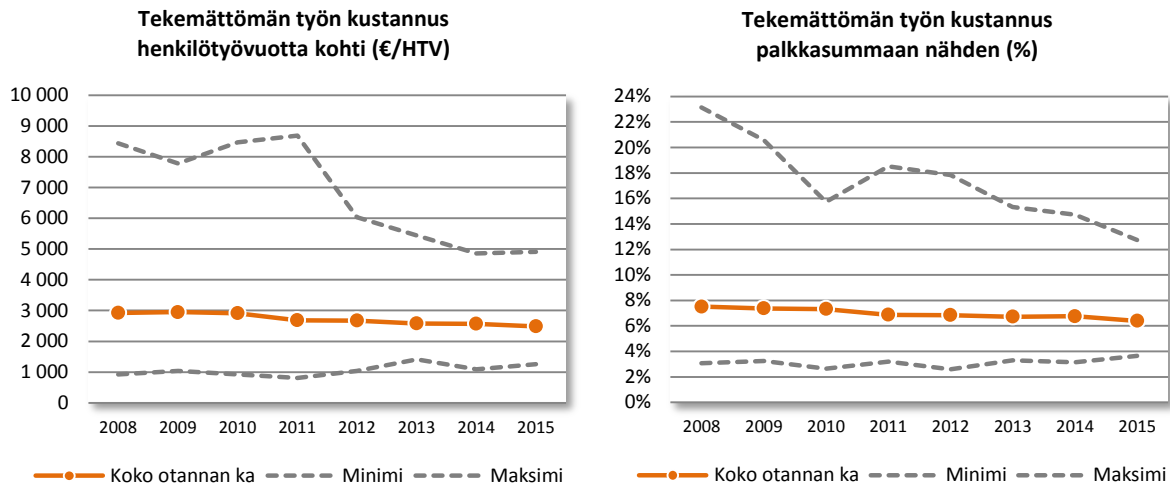
Tutkimuksen tuloksista selviää, että tekemättömän työn kustannukset ovat vuonna 2015 keskimäärin 6,39 prosenttia vuotuisesta palkkasummasta, vaihdellen noin 2,6 prosentista noin 12,7 prosenttiin. Työntekijää kohti nämä kustannukset ovat keskimäärin noin 2490 euroa vaihteluvälillä 1300 - 4900 euroa; kun työpanos mitataan henkilötyövuosina (HTV). Tekemättömän työn kustannuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä summaa, joka saadaan, kun lasketaan yhteen sairaus- ja tapaturmapoissaolojen palkkakustannukset, lakisääteiset tapaturmavakuutusmaksut, työeläkevakuutuksen työkyvyttömyysmaksut sekä panostukset työterveyshuoltoon (Kuva 1 oikealla).

Kuva 1. Tekemättömän työn kustannukset

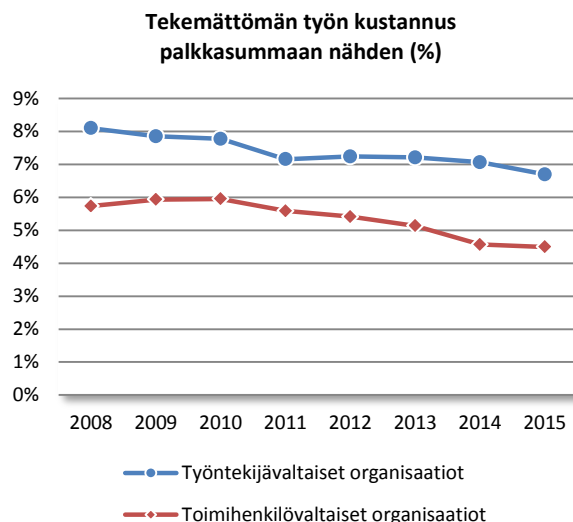
Tekemättömän työn keskimääräinen kustannuskehitys on tarkastelujakson 2008 - 2015 aikana kääntynyt laskuun. Lasku on ollut voimakkainta vuosien 2010 - 2011 välillä ja tasaantunut tämän jälkeen.

Kuvissa 2a ja 2b on esitetty tekemättömän työn kustannus suhteutettuna a) henkilötyövuosiin sekä b) palkkasummaan. Kuvaajissa on esitetty myös kunkin vuoden maksimi- ja minimihavainto kuvaamaan vertailuaineiston hajonnan ääripäitä. Maksimi- ja minimihavainnoissa on kuitenkin huomioitu vain vähintään 100 henkilötyövuotta työllistäneet organisaatiot, sillä otannassa on mukana myös joitakin suuriin konserneihin kuuluvia pieniä yhtiöitä.

Kuva 2a ja 2b. Tekemättömän työn kustannukset vuosina 2008-2015, henkilötyövuosiin ja palkkasummaan suhteutettuna

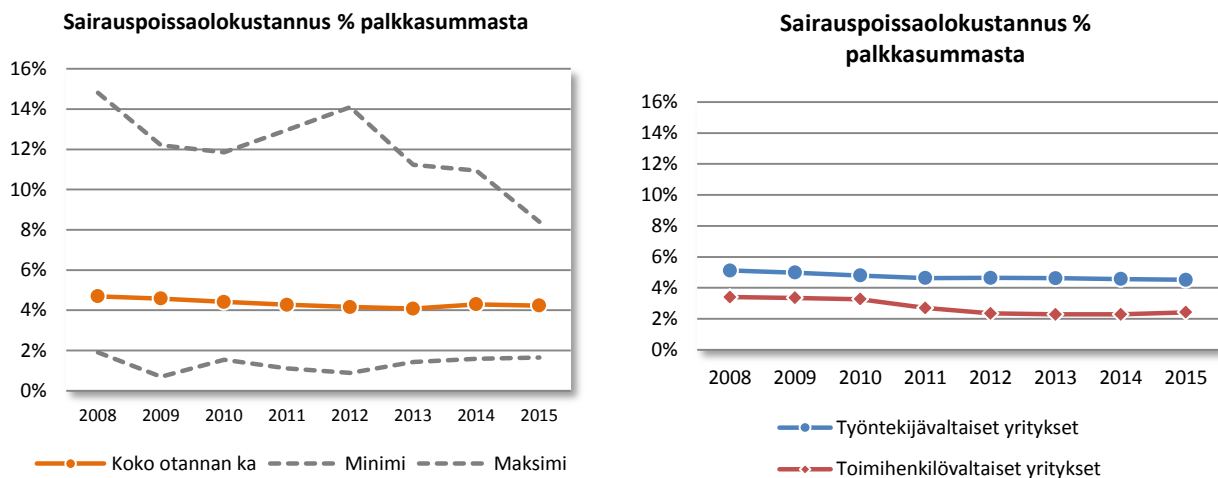
Viralliseen toimialaluokitukseen perustuvaa toimialavertailua ei aineiston rajallisuuden vuoksi ole tarkoituksenmukaista tehdä. Sen sijaan kuvassa 3 on työnantajaorganisaatiot jaettu kahteen pääryhmään: 1) työntekijävaltaiset organisaatiot (N=160) ja 2) toimihenkilövaltaiset organisaatiot (N=48). Toimihenkilövaltaisiin organisaatioihin on yritysten lisäksi laskettu vuosien varrella selvitykseen osallistuneet valtion organisaatiot ja yliopistot (N=6). Vertailu osoittaa, että molemmissa organisaatiotyypeissä tekemättömän työn keskimääräiset kustannukset palkkasummaan suhteutettuna ovat laskeneet noin 1,3 prosenttiyksiköllä aikavälillä 2008-2015. Työntekijävaltaisten organisaatioiden kustannukset ovat edelleen keskimäärin selkeästi korkeammat kuin toimihenkilövaltaisilla organisaatioilla.

Kuva 3. Tekemättömän työn kustannusten vertailu organisaatiotyypin mukaan

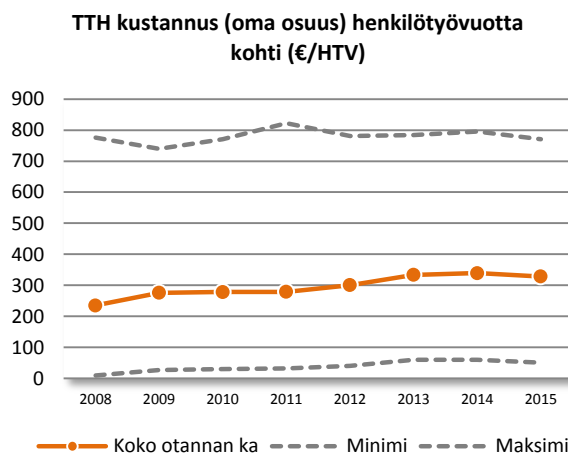
Avainindikaattorien kehitys

Tässä kappaleessa tarkastellaan tuloksia ja kehitystrendiä avainindikaattoritasolla. Ensimmäisenä esitetään **sairauspoissaolokustannus** kuvissa 4a ja 4b. Sairauspoissaolokustannukset perustuvat sairauspoissaoloprosenttiin, joka on laskettu suhteuttamalla henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaolot teoreettiseen säännölliseen työaikaan. Kun sairauspoissaoloprosentti muunnetaan suoraksi palkkakustannukseksi, suorat sairauspoissaolokustannukset vuonna 2015 ovat keskimäärin n. 1650 euroa henkilötyövuotta kohti. Koko tutkimusotannan keskimääräinen sairauspoissaolokustannus on laskenut tarkastelujakson aikana puolella prosenttiyksiköllä noin 4,7 prosentista 4,2 prosenttiin palkkasumman suhteutettuna. Organisaatioiden sairauspoissaolotasojen välillä on edelleen vuonna 2015 suurta vaihtelua: 1,7 prosentista 8,4 prosenttiin. Keskimääräinen sairauspoissaolokustannus on laskenut molemmissa organisaatiotyypeissä hieman välillä 2008-2015. Toimihenkilövaltaisten yritysten sairauspoissaolojen mittaustuloksia on kuitenkin työn luonteen ja etenkin lyhyisiin sairauspoissaoloihin liittyvien mahdollisten puutteellisten kirjauskäytäntöjen takia tarkasteltava kriittisesti.

Kuva 4a ja 4b. Sairauspoissaolo-%

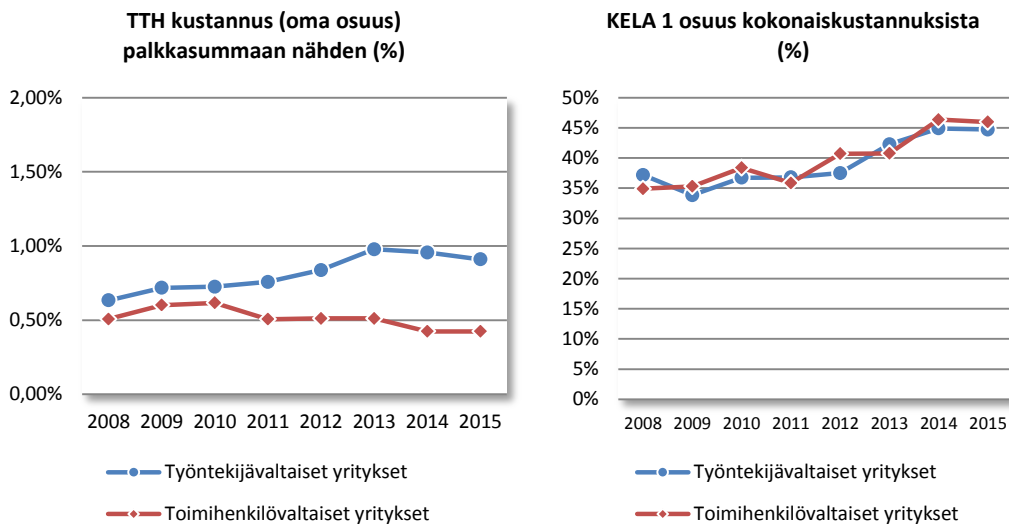
Organisaatioiden **työterveyshuoltopanostukset** (Kela-korvausten jälkeen) ovat koko aineiston perusteella kasvaneet keskimäärin noin 235:sta eurosta 330 euroon henkilötyövuotta kohti (kuva 5 alla). Korkeimmillaan panostukset ovat olleet noin 340€/HTV vuonna 2014.

Kuva 5. Työterveyshuollon kustannus henkilötyövuotta kohti (oma osuus Kela korvausten jälkeen)

Työntekijävaltaisissa organisaatioissa (kuva 6a) työterveyshuoltopanostukset (Kela-korvausten jälkeen) ovat kasvaneet vuodesta 2011 lähtien ja kääntyneet laskuun vuonna 2014. Toimihenkilövaltaisten organisaatioiden työterveyshuoltopanostusten pitkään jatkunut lasku on pysähtynyt vuonna 2015. Panostusten eroista huolimatta molemmissa organisaatiotyypeissä ennaltaehkäisevän työterveyden

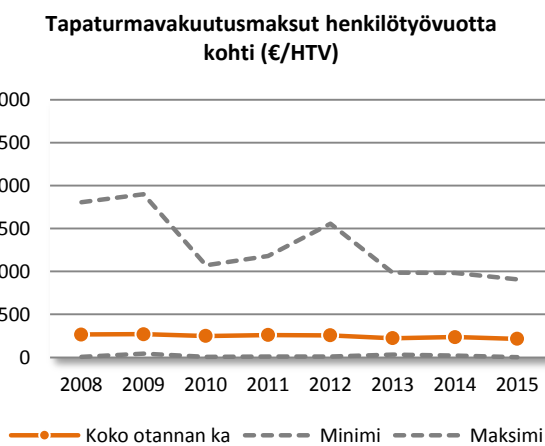
(korvausluokka 1) osuus kokonaiskustannuksista on noussut n. 35 prosentista 45 prosenttiin välillä 2008-2015 (kuva 6b).

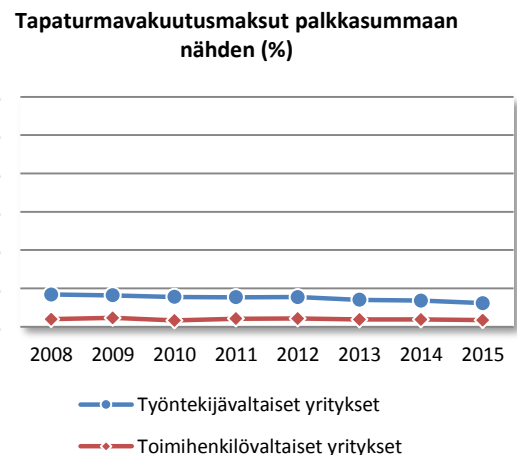
Kuva 6a. Työterveyshuollon kustannus palkkasummaan suhteutettuna (oma osuus Kela korvausten jälkeen)

Kuva 6b. Ennaltaehkäisevän toiminnan (korvausluokka 1) osuus työterveyden kokonaiskustannuksista

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen **tapaturmavakuutusmaksut**, jotka perustuvat vakuutetun henkilöstön tapaturmariskiä sekä sattuneista vahingoista aiheutuneisiin ohimeneviin (hoitokustannukset, päivärahat) ja pysyviin (haittarahat, tapaturmaeläkkeet) korvauksiin, ovat kokonaisotannassa välillä 2008-2015 keskimäärin laskeneet noin 50€ henkilötyövuotta kohden 265 eurosta 215 euroon (kuva 7a). Tapaturmavakuutusmaksut ovat koko tarkastelujakson olleet odotetusti merkittävästi korkeammat työntekijävaltaisissa organisaatioissa (vuonna 2015 keskimäärin 0,6% palkkasummasta) kuin toimihenkilövaltaisissa organisaatioissa.

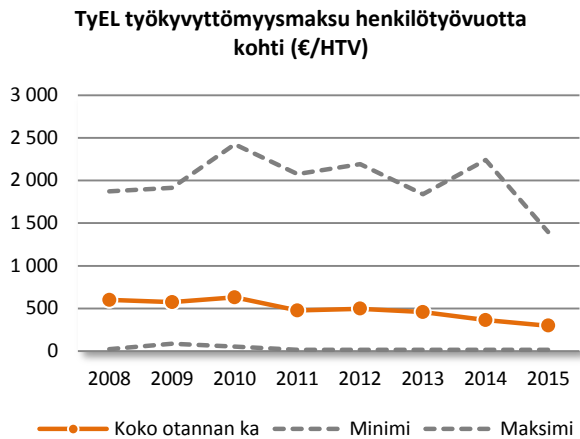
Kuva 7a. Tapaturmavakuutusmaksu

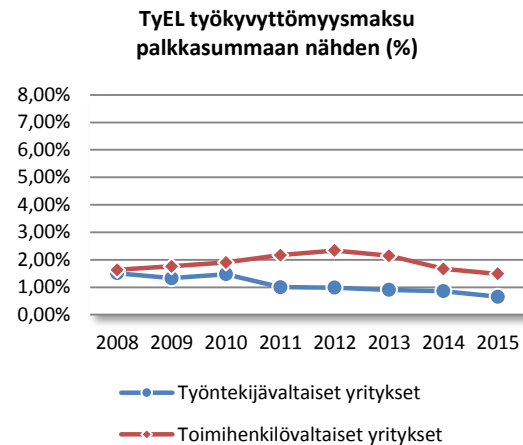
Kuva 7b. Tapaturmavakuutusmaksu organisaatiotyypeittäin

Työkyvyttömyysmaksu, joka määräytyy henkilöstön työkyvyttömyyseläkemenojen perusteella määräytyvän maksuluokan mukaan, on koko otannassa keskimäärin puolittunut välillä 2008 - 2015 (kuva 8a). Tosin yksittäisissä yrityksissä havaitaan edelleen hyvin korkeita maksuluokkia ja työkyvyttömyysmaksuja. Toimihenkilövaltaisten ja työntekijävaltaisten organisaatioiden välillä on kuitenkin nähtävissä eroja (kuva 8b): toimihenkilövaltaisten organisaatioiden työkyvyttömyysmaksut ovat olleet työntekijävaltaisten organisaatioiden maksuja korkeammat. Tätä selittää osin se, että toimihenkilövaltaisten organisaatioiden ryhmässä on suhteellisesti enemmän sellaisia yrityksiä, joissa työkyvyttömyysmaksun omavastuuaste jää alle 100%:n ja näin ollen osa työkyvyttömyysmaksusta määräytyy perusmaksuluokan 4 mukaan. Toimihenkilövaltaisiin organisaatioihin lukeutuvat myös otannan 6 VaEL-vakuutettua organisaatioita, joilla

työkyvyttömyysmaksuun sisältyy myös palkkasummaperusteista osaa, jonka tasoon ei voida vaikuttaa työnantajan toimin.

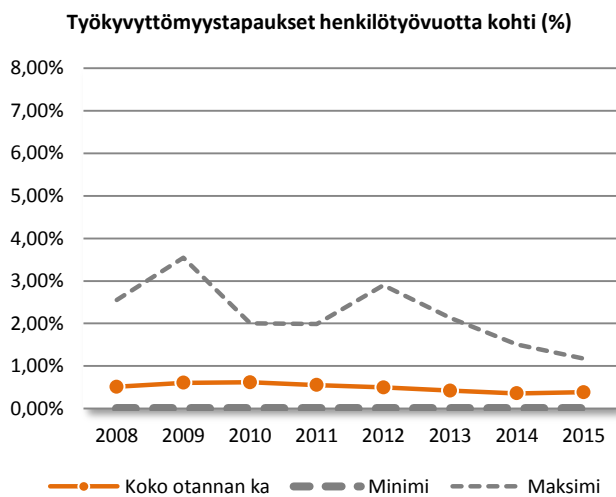

Kuva 8a. Työkyvyttömyysmaksu

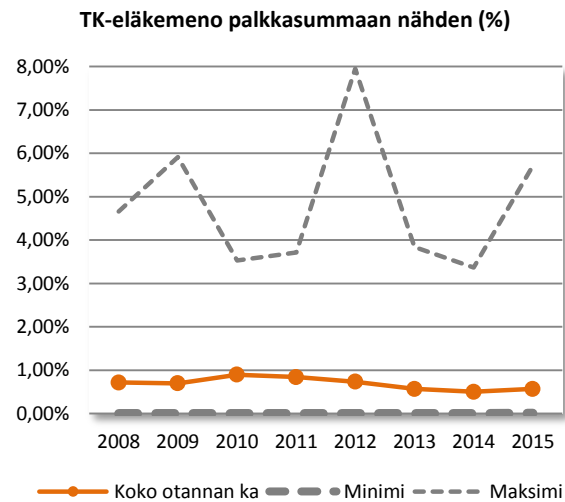

Kuva 8b. Työkyvyttömyysmaksu organisaatiotyypeittäin

Työkyvyttömyydestä johtuva eläköityminen on myös tulosten perusteella laskusuunnassa (kuva 9a), joskin aleneminen on pysähtynyt vuonna 2015. Koko otannan keskiarvo uusien työkyvyttömyyseläkkeiden esiintyvyydessä vuonna 2015 on noin 3,8 promillea - eli 3,8 työkyvyttömyyseläkettä tuhatta henkeä kohden.

Kuva 9a. TK-tapaukset henkilötyövuotta kohti

Kuva 9b. TK-eläkemeno palkkasummaan nähden

Työkyvyttömyyseläkemeno puolestaan kuvaa työkyvyttömyyseläkkeen kustannusta eläkejärjestelmälle henkilön vanhuuseläkeikään saakka sekä määrää maksuluokkamallin kautta työnantajalle työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvan työkyvyttömyysmaksun. Koko aineiston keskimääräinen työkyvyttömyyseläkemeno palkkasummaan suhteutettuna (kuva 9b yllä) on kääntynyt laskuun vuodesta 2011 lähtien vuoteen 2014 asti, mikä viittaa siihen että tällöin työkyvyttömyyseläkemenot ovat olleet keskimäärin aiempaa pienempiä joko eläkkeelle jääneiden matalamman palkkatason tai korkeamman iän takia. Myös uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä henkilötyövuosiin suhteutettuna on laskenut, mikä vaikuttaa osaltaan myös kokonaiseläkemenon suuruuteen. Vuonna 2015 palkkasummaan suhteutetut keskimääräiset työkyvyttömyyseläkemenot ovat kuitenkin kääntyneet nousuun.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tulosten perusteella Suomessa toimivien yritysten tekemättömän työn kustannukset ovat laskeneet vuosi vuodelta, mitä selittävät erityisesti työkyvyttömyysmaksun väheneminen sekä sairauspoissaolokustannusten ja tapaturmavakuutusmaksun hienoinen väheneminen. Samaan aikaan työterveyshuolto-panostukset ovat

kasvaneet vuoteen 2014 asti ja työterveyshuoltotoiminnan painopistettä on siirretty aiempaa vahvemmin ennaltaehkäisyyn (korvausluokka 1).

Hyvästä kehityksestä huolimatta tekemätön työ aiheuttaa edelleen merkittävän kustannuserän Suomen työelämässä. Vertailututkimuksen 76 yrityksessä tämä yhteenlaskettu summa on vuonna 2015 n.113,5 miljoonaa euroa vuodessa. Mikäli tämän tutkimuksen tulokset suhteutetaan koko Suomen yksityissektoriin, puhutaan jo n. 4,3 miljardin suorasta vuosikustannuksesta. Mikäli koko Suomessa saataisiin aikaan yritysaineistossa vuosina 2014-2015 saavutettu tekemättömän työn kustannusten 0,4%-yksikön pudotus, olisi säästövaikutus kolmen vuoden aikana yhteensä noin 1 miljardi euroa.

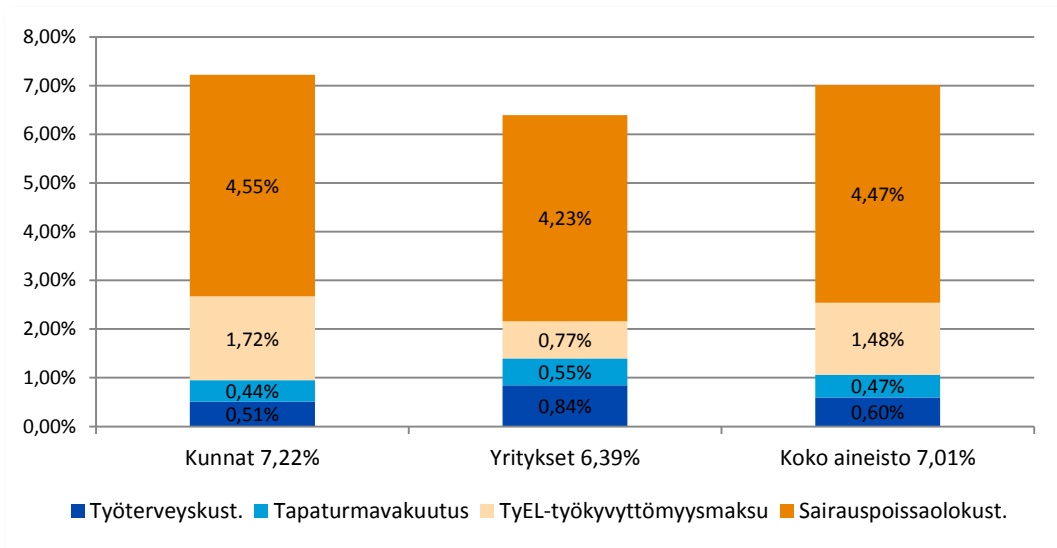
Tekemättömän työn vuosikatsaus 2016

Yhteenveto kunta- ja yritysaineiston tulosvertailusta vuodelta 2015

Tekemättömän työn vuosikatsauksen 2016 yhteydessä tarkasteltiin ensimmäistä kertaa myös kuntatyönantajien tekemättömän työn kustannuksia. Kevan 16 kunnasta vuodelta 2015 keräämä aineisto yhdistettiin 76 yrityksen aineistoon. Kunta-aineiston kustannusten laskentatapoja muutettiin sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyysmaksun osalta vastaamaan yritysaineiston laskentatapoja. Kevan eläkeaineiston ja ansiorekisterin tiedoista estimoitiin mikä TyEL:n työkyvyttömyysmaksu olisi ollut, mikäli kunta olisi yritys. Lakisääteisen tapaturmavakuutusmaksun ja työterveyshuollon kustannusten osalta laskentaperiaatteet olivat samat.

	Yritykset		Kunnat	
	Organisaatiot	Henkilötyövuodet	Organisaatiot	Henkilötyövuodet
2015	76	45 600	16	159 000

Tarkastelussa mukana olleiden 16 kunnan tekemättömän työn kustannukset vuonna 2015 olivat keskimäärin 7,22% palkkasummasta, vaihdellen 5,7 prosentista 9,3 prosenttiin. Yritysaineistossa keskiarvo oli 6,39% palkkasummasta, vaihdellen 2,59 prosentista 12,7 prosenttiin. Kuntien väliset kustannuserot olivat siis selkeästi pienemmät kuin yritysaineistossa. Merkittävimmät erot kustannusindikaattoreissa aiheutuvat kuntien hieman korkeammista keskimääräisistä sairauspoissaoloista ja selkeästi korkeammista TyEL-vakuutuksen työkyvyttömyysmaksuista. Yrityksillä puolestaan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksut ja työterveyspanostukset olivat keskimäärin hieman korkeammat kuin kunnissa.

Kuva 1. Kuntien ja yritysten keskimääräiset tekemättömän työn kustannukset prosenttina palkkasummasta 2015

Lisätietoja Tekemättömän työn vuosikatsauksesta

Tekemättömän työn vuosikatsauksen työryhmä:

Pääjohtaja Antti Koivula, Työterveyslaitos, antti.koivula@ttl.fi, p. 043 825 0036

Asiantuntijalääkäri Jan Schugk, Elinkeinoelämän keskusliitto, jan.schugk@ek.fi, p. 040 594 1448

Asiantuntijalääkäri Kari Haring, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, kari.haring@sak.fi, p. 040 718 2624

Johtaja Lasse Parvinen, Terveystalo, lasse.parvinen@terveystalo.com, p. 040 525 5481

Projektipäällikkö Sini Marttila, Terveystalo, sini.marttila@terveystalo.com, p. 050 304 5019

Public Sector Leader Carita Mäkinen, PwC, carita.makinen@fi.pwc.com, p. 020 787 8407

Henkilöstöjohtaja Hilikka Malinen, Elo, hilikka.malinen@elo.fi, p. 0400 621 791

Työhyvinvointipalvelujen päällikkö Tomi Hussi, Etera, tomi.hussi@etera.fi, p. 050 517 9209

Johtaja Mirva Paavola, IF, mirva.paavola@if.fi, p. 050 424 5190

Työhyvinvointijohtaja Kati Huoponen, Ilmarinen, kati.huoponen@ilmarinen.fi, p. 010 284 2409

Työelämäpalveluiden johtaja Pauli Forma, pauli.forma@keva.fi; 020 614 2450

Työkykyjohtaja Hanna Kankainen, Varma, hanna.kankainen@varma.fi, p. 050 385 9310

Myyntijohtaja Michael Röllich, Veritas, michael.rollich@veritas.fi, p. 040 519 7696

Työryhmän sihteerinä toimii johtaja Lasse Parvinen, Terveystalo, lasse.parvinen@terveystalo.com, p. 040 525 5481